

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 449

Ekonomia

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2016

Redakcja wydawnicza: Joanna Świrska-Korlub, Jadwiga Marcinek

Redakcja techniczna i korekta: Barbara Łopusiewicz

Łamanie: Beata Mazur

Projekt okładki: Beata Dębska

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania
znajdują się na stronach internetowych

www.pracnaukowe.ue.wroc.pl

www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Publikacja udostępniona na licencji Creative Commons

Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Bez utworów zależnych 3.0 Polska
(CC BY-NC-ND 3.0 PL)

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2016

ISSN 1899-3192

e-ISSN 2392-0041

ISBN 978-83-7695-616-9

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Zamówienia na opublikowane prace należy składać na adres:

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

ul. Komandorska 118/120, 53-345 Wrocław

tel./fax 71 36 80 602; e-mail: econbook@ue.wroc.pl

www.ksiegarnia.ue.wroc.pl

Druk i oprawa: TOTEM

Spis treści

Wstęp	11
Piotr Adamczewski: Organizacje inteligentne w rozwoju społeczeństwa wiedzy / Intelligent organizations in the development of knowledge society	13
Maciej Banasik: Siła demokracji a władza finansjery na przykładzie kryzysu w Grecji / The strength of democracy vs. the power of high finance on the example of the crisis in Greece	23
Paweł Białynicki-Birula, Łukasz Mamica: Uwarunkowania i efekty polityki przemysłowej w świetle neoweberowskiej koncepcji państwa / Determinants and effects of industrial policy in the context of the neoweberian state model	40
Jan Borowiec: Integracja handlowa jako determinanta synchronizacji cykli koniunkturalnych w strefie euro / Trade integration as a determinant of business cycles synchronization in the Euro Area	52
Malgorzata Bułkowska: Potencjalny wpływ bilateralnych umów handlowych na wzrost gospodarczy UE – przewidywane skutki dla polskiego sektora rolno-spożywczego / Potential impact of the bilateral trade agreements on the economic growth in the EU – expected consequences for the Polish agri-food sector	61
Sławomir Czetwertyński: Produkcja partnerska a nieformalny obrót cyfrowymi dobrami informacyjnymi / Peer production vs. informal distribution of digital information goods	72
Ireneusz Dąbrowski: Mechanizmy sprzężeń zwrotnych i ujęcie cybernetyczne w ekonomii / Feedbacks and cybernetic coverage in economics	86
Tomasz Dębowski: Polityka regionalna Unii Europejskiej w Polsce – teraźniejszość i przyszłość / Regional policy of the European Union in Poland – present and future	96
Wirginia Doryń: Innowacyjność sektora niskiej techniki w krajach Unii Europejskiej – analiza porównawcza / Innovation of the low technology sector in the European Union – a comparative analysis	109
Karolina Dreła: Prekariat – kierunki zmian i wpływ na rynek pracy / Precariat – directions of changes and impact on the labour market	118
Monika Fabińska: Droga kobiet do sukcesu biznesowego w dobie polityki równych szans / Women’s road to business success in the era of equal opportunities policy	130

Maria Fic, Daniel Fic, Edyta Ropuszyńska-Surma: Społeczno-ekonomiczne ograniczenia rozwoju gospodarczego Polski w kontekście pułapki średniego dochodu / Socio-economic constraints of the Polish economic growth in context of the middle-income trap	142
Paweł Głodek: Proces komercjalizacji wiedzy a struktury uczelni wyższej – ujęcie modelowe / Process of knowledge commercialization and university organisational units – model approach.....	155
Aleksandra Grabowska-Powaga: Uwarunkowania kształtowania kapitału społecznego – odniesienia do Polski / Factors that influence social capital – references to Poland.....	169
Alina Grynia: Poziom oraz struktura finansowania działalności badawczo-rozwojowej na Litwie na tle pozostałych krajów UE / Level and structure of investment in research and development in Lithuania in comparison with other countries	177
Mariusz Hamulczuk, Jakub Kraciuk: Procesy globalizacji a wzrost gospodarczy w krajach europejskich / Globalisation processes vs. economic growth in the European countries	191
Anna Horodecka, Liudmyła Vozna: The vulnerability of the labor market as the effect of the human motivation to work / Wrażliwość rynku pracy jako skutek motywacji człowieka do pracy	207
Agata Jakubowska: Instytucjonalne podłoże relacji podmiotów funkcjonujących na rynku / Institutional background of relations between entities on the market	216
Ewa Jaska: Uwarunkowania makroekonomiczne rozwoju rynku reklamy medialnej w Polsce / Macroeconomic conditions for the development of media advertising market in Poland	224
Michał Jurek: Społeczna odpowiedzialność biznesu – ewolucja koncepcji i jej znaczenia / Corporate social responsibility – evolution of the concept and its importance.....	234
Renata Karkowska, Igor Kravchuk: Struktura inwestorów na GPW w Warszawie w kontekście zmian makroekonomicznych i rynkowych / Structure of investors in the Warsaw Stock Exchange in the context of macroeconomic and market changes.....	246
Grażyna Karmowska: Analiza i ocena poziomu ekoinnowacji w nowych krajach członkowskich Unii Europejskiej / Analysis and assessment of the level of eco-innovation in the new member countries of the European Union	257
Dariusz Kielczewski: Racjonalność człowieka gospodarującego w ujęciu koncepcji <i>homo sustinens</i> / Rationality of managing man in the concept of <i>homo sustinens</i>	269

Krystyna Kietlińska: Rola powiatowych urzędów pracy w przeciwdziałaniu bezrobociu w Polsce / The role of district labour offices of work in counter-acting unemployment in Poland	277
Aneta Kisiel: Kształtowanie kapitału ludzkiego – wybrane problemy / Human capital shaping – selected issues	289
Dariusz Klimek: Funkcja ekonomiczna imigracji na polskim rynku pracy / The economic function of immigration on the Polish labor market	300
Paweł Kocoń: Zarządzanie informacją – utajnianiem i ujawnianiem – jako funkcja zarządzania publicznego / Managing the information – encryption and disclosure – as public management functions	310
Anna Kozłowska, Agnieszka Szczepowska-Flis: Weryfikacja hipotezy schumpeterowskiej w kontekście rodzajowej struktury wdrażanych innowacji / Verification of Schumpeterian hypothesis in the context of generic structure of innovations	319
Anna Kozłowska, Agnieszka Szczepowska-Flis: Wpływ wybranych warunków działalności gospodarczej na aktywność innowacyjną przedsiębiorstw / Influence of chosen conditions of economic activity on innovation activity of enterprises	329
Joanna Kudelko: Nowy paradygmat rozwoju w realizacji polityki spójności / New paradigm of development in the implementation of cohesion policy	340
Wojciech Leoński: Rola państwa i instytucji rządowych w promowaniu koncepcji społecznej odpowiedzialności biznesu w Polsce / The role of the state and government agencies in promoting the concept of corporate social responsibility in Poland	350
Renata Lisowska: Kształtowanie przewagi konkurencyjnej małych i średnich przedsiębiorstw poprzez wykorzystanie wzornictwa przemysłowego – doświadczenia województwa wielkopolskiego / Shaping the competitive advantage of small and medium-sized enterprises through the use of industrial design – experience of the Wielkopolskie Voivodeship	358
Irena Łącka: Wkład uczelni i instytutów badawczych w ochronę własności przemysłowej w Polsce w latach 2009-2014 / Input of universities and research institutes on the protection of industrial property in Poland between 2009 and 2014	368
Agnieszka Malkowska: Eksport województwa zachodniopomorskiego – charakterystyka i znaczenie dla regionu / Exports in Zachodniopomorskie Voivodeship – profile and significance for the region	381
Natalia Mańkowska: Usługi e-administracji a konkurencyjność międzynarodowa w wymiarze instytucjonalnym / E-government services and institutional competitiveness	392
Grażyna Michalczuk, Julita Fiedorczyk: Kapitał intelektualny kraju (NIC) – konceptualizacja podejść / National intellectual capital (NIC) – the conceptualization of approach	402

Michał Michorowski, Artur Pollok, Bogumiła Szopa: Przeobrażenia w sferze dochodów gospodarstw domowych w Polsce według grup społeczno-ekonomicznych w latach 1993-2014 / Transformations in household incomes in Poland by socioeconomic groups in 1993-2014	412
Dorota Milek: Przestrzenne zróżnicowanie innowacyjności polskich regionów / Spatial diversity of Polish regions innovativeness	424
Bogumiła Mucha-Leszko: Przyczyny słabego ożywienia koniunktury gospodarczej w strefie euro w świetle hipotezy o nowej sekularnej stagnacji / Causes of the Eurozone's slow economic recovery in the light of new secular stagnation hypothesis	436
Rafał Nagaj: Działania zbiorowe i na rzecz innych – analiza porównawcza polskich, litewskich i hiszpańskich studentów / Collective actions and helping others – comparative analysis of Polish, Lithuanian and Spanish student)	450
Paulina Nowak: Regionalne zróżnicowania poziomu nasycenia w ośrodki innowacji i przedsiębiorczości / Regional variation in the level of saturation in the centers of innovation and entrepreneurship	462
Robert Pietrzykowski: Rozwój gospodarczy państw Europy Środkowej i Wschodniej jako członków Unii Europejskiej / Economic development of countries of Central and Eastern Europe as members of the European Union	476
Elżbieta Pohulak-Żołędowska, Arkadiusz Żabiński: Wykorzystanie idei otwartych innowacji we współczesnych gospodarkach / Open innovation concept in contemporary economies	487
Gabriela Przesławska: Otoczenie instytucjonalne jako czynnik międzynarodowej konkurencyjności kraju oraz inkluzywnego wzrostu / Institutional environment as a factor of country's international competitiveness and inclusive growth.....	498
Malgorzata Raczkowska: Jakość życia w krajach Unii Europejskiej / Quality of life in the European Union	511
Anna Rutkowska-Gurak: Refleksje nad metodologią nauk ekonomicznych / Reflections on the methodology of economic sciences	522
Stanisław Swadźba: Wzrost gospodarczy krajów Azji Południowo-Wschodniej i Unii Europejskiej. Analiza porównawcza / The economic growth of South-East Asia and the European Union. Comparative analysis	536
Anna Sworowska: Współpraca patentowa nauki i biznesu na przykładzie województwa podkarpackiego – analiza sieci / Network analysis of patent cooperation between science and business – the case of Subcarpathian region	547
Monika Szafrąńska, Renata Matysik-Pejas: Społeczna odpowiedzialność banków komercyjnych w Polsce wobec środowiska naturalnego / Corpo-	

rate social responsibility of commercial banks in Poland towards the natural environment.....	559
Piotr Szkudlarek: Płeć studentów a ich aktywność społeczna w świetle badań nad kapitałem społecznym / Sex of students and their social activity in the light of research into the social capital	573
Agnieszka Szulc: Instytucje formalne i nieformalne na rynku pracy w Polsce / Formal and informal institutions on the labour market in Poland	584
Andrzej Szuwarzyński: Porównanie efektywności działalności badawczo-rozwojowej w krajach OECD / Comparison of efficiency of research and development in OECD countries	595
Magdalena Szyszko: Oczekiwania bliskie racjonalnym? Współczesne koncepcje kształtowania oczekiwań uczestników rynku / Bounded rationality of expectations? Modern hypotheses of expectations formation of market participants.....	606
Ewa Ślęzak: Migracje Polaków po 2004 roku a gospodarstwa domowe – implikacje teoretyczne i praktyczne / Migrations of the Polish after 2004 vs. the households – theoretical and practical implications	616
Mirosława Tereszczuk: Instrumenty polityki handlowej Unii Europejskiej a polski handel zagraniczny produktami rolno-spożywczymi / Trade policy instruments of the European Union versus the Polish foreign trade in agricultural products	627
Agnieszka Tomczak: Polityka monetarna i fiskalna w warunkach wysokiego zadłużenia / Monetary and fiscal policy in the conditions of considerable indebtedness.....	639
Katarzyna Twarowska: Efekty międzynarodowej koordynacji polityki walutowej w latach 1978-2015 / Effects of international monetary policy coordination in the period 1978-2015.....	652
Zuzanna Urbanowicz: Simulation analysis of the degree of inadequacy in the single monetary policy for the EU economy outside the euro zone / Symulacyjna analiza stopnia nieadekwatności jednolitej polityki pieniężnej dla unijnej gospodarki spoza strefy euro	665
Grażyna Węgrzyn: Absolwenci na europejskim rynku pracy – analiza porównawcza / University graduates at European labour market – comparative analysis	675
Danuta Witczak-Roszkowska: Kapitał społeczny polskich regionów / Social capital of Polish regions.....	686
Katarzyna Włodarczyk: Serwicyzacja konsumpcji w polskich gospodarstwach domowych / Servicization of consumption in Polish households.....	699
Renata Wojciechowska: Between economic triumphalism and anti-economism / Między tryumfalizmem ekonomicznym a antyeconomizmem	709

Malgorzata Wosiek: Migracje międzynarodowe w procesach dostosowawczych na rynkach pracy krajów UE w czasie kryzysu / International migration in the labour market adjustment processes in the EU countries during the crisis	718
Urszula Zagóra-Jonszta: Dwugłos klasyków francuskich na temat podatków – Bastiat i Sismondi / Two voices of French classics about taxes – Bastiat and Sismondi	730
Malgorzata Zielenkiewicz: Konkurencyjność krajów UE w świetle globalnego kryzysu finansowego / Competitiveness of the EU countries in the context of the global financial crisis	740

Wstęp

Z wielką przyjemnością oddajemy do Państwa rąk publikację pt. „Ekonomia”, wydaną w ramach Prac Naukowych Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu. Opracowanie składa się z 65 artykułów, w których autorzy prezentują wyniki badań w czterech obszarach problemowych analizowanych na poziomie mikro- i makroekonomicznym.

Pierwszy obszar przedstawia rozważania dotyczące rynku pracy i instytucji rynku pracy, a także roli kapitału ludzkiego w gospodarce. Znalazły się tutaj wyniki badań na temat np.: roli urzędów pracy w przeciwdziałaniu bezrobociu, wpływu instytucji formalnych i nieformalnych na rynek pracy, zjawiska prekariatu, sytuacji kobiet na rynku pracy w dobie polityki równych szans czy pozycji absolwentów na europejskim rynku pracy. Drugi obszar dotyczy problemów makroekonomicznych współczesnych gospodarek, często ukazywanych w kontekście analizy sytuacji Polski na tle innych krajów unijnych. W tej grupie artykułów zaprezentowano wyniki analiz dotyczących m.in.: interwencjonizmu monetarnego i fiskalnego w warunkach wysokiego zadłużenia, polityki monetarnej i fiskalnej w krajach unijnych, ograniczeń wzrostu i rozwoju gospodarczego, innowacyjności i przedsiębiorczości, działalności badawczo-rozwojowej oraz roli kapitału intelektualnego kraju. Trzeci obszar tematyczny prezentowanej publikacji stanowią aspekty mikroekonomiczne, omawiając je np. dokonano analizy relacji podmiotów funkcjonujących na rynku, poddano ocenie przeobrażenia w sferze dochodów gospodarstw domowych czy opisano wpływ migracji na gospodarstwa domowe w Polsce. Czwarty obszar obejmuje zaś opracowania dotyczące fundamentów ekonomii, m.in. racjonalności człowieka w ujęciu *homo sustinens*, nowych paradygmatów rozwoju, refleksji nad metodologią nauk ekonomicznych, koncepcji kształtowania oczekiwań uczestników rynku czy analiz poglądów klasyków francuskich na temat podatków.

Książka przeznaczona jest dla pracowników naukowych szkół wyższych, specjalistów w praktyce zajmujących się problematyką ekonomiczną, studentów studiów ekonomicznych oraz słuchaczy studiów podyplomowych i doktoranckich.

Artykuły składające się na niniejszą książkę były recenzowane przez samodzielnych pracowników nauki, w większości kierowników katedr ekonomii. Chcielibyśmy serdecznie podziękować za wnikliwe i rzetelne recenzje, często inspirujące do dalszych badań. Oddając powyższą publikację do rąk naszych Czytelników, wyrażamy jednocześnie nadzieję, że ze względu na jej wszechstronny charakter spotka się ona z zainteresowaniem i przyczyni do rozpoczęcia inspirujących dyskusji.

Jerzy Sokołowski

Natalia Mańkowska

Akademia Morska w Gdyni
e-mail: n.mankowska@wpit.am.gdynia.pl

USŁUGI E-ADMINISTRACJI A KONKURENCYJNOŚĆ MIĘDZYNARODOWA W WYMIARZE INSTYTUCJONALNYM

E-GOVERNMENT SERVICES AND INSTITUTIONAL COMPETITIVENESS

DOI: 10.15611/pn.2016.449.35

Streszczenie: Przedmiotem rozważań niniejszej publikacji jest problematyka dotycząca usług e-administracji świadczonych na rzecz obywateli w krajach członkowskich Unii Europejskiej. Ocenia się, że informatyzacja usług sektora publicznego wpływa znacząco na funkcjonowanie instytucji państwa. Spójna strategia rozwoju społeczeństwa informacyjnego w państwach UE przewiduje szereg przemian, które za sprawą e-administracji powinny implikować poprawę efektywności administracji publicznej. Tym samym wdrażanie ICT do procesu świadczenia usług publicznych powinno zwiększać konkurencyjność międzynarodową w wymiarze instytucjonalnym. Wymiar ten odnosi się przede wszystkim do wskaźników, które mierzą szeroko rozumianą jakość instytucji publicznych i sprawność ich działania. Celem przeprowadzonego badania była odpowiedź na pytanie: czy istnieje istotna statystycznie zależność między poziomem wykorzystania usług e-administracji przez obywateli a konkurencyjnością międzynarodową w wymiarze instytucjonalnym.

Słowa kluczowe: e-administracja, konkurencyjność międzynarodowa, konkurencyjność instytucjonalna, efektywność sektora publicznego.

Summary: The subject of the following publication is problematics concerning e-government services provided to citizens of EU participant countries. It is assessed that informatization of public sector services significantly influence on functioning of the nation institution. Concise strategy of information society development in EU countries, forecast set of transformations which thanks to e-government should imply improvement of public administration effectiveness. As a result deployment of ICT to public services process should increase multinational concurency in institutional dimmension. That dimmension refer for most to indicators which measure widely understood quality of public institutions and effectiveness their action. The target of carried study was to answer for question, whether exist statistically meaningful relation between the level of exploitation of e-government services by the citizens and multinational concurency in institutional sense.

Keywords: e-government, national competitiveness, institutional competitiveness, public sector effectiveness.

1. Wstęp

Informatyzacja usług administracji publicznej jest jednym z głównych celów rozwoju społeczeństwa informacyjnego w państwach Unii Europejskiej od niespełna 20 lat. Ocenia się, że proces wdrażania elektronicznej administracji powinien wpływać na poprawę funkcjonowania sektora publicznego. Strategie o charakterze politycznym realizowane w krajach członkowskich UE wskazują dość jasno, że rozwój e-administracji powinien znacząco wpływać na jakość instytucji publicznych. Dyrektywy Komisji Unii Europejskiej wskazują szereg korzyści wynikających z informatyzacji procesu świadczenia usług publicznych. Wśród nich wymienia się przede wszystkim zwiększenie przejrzystości administracji publicznej, ograniczenie korupcji, poprawę jakości regulacji sprzyjających konkurencyjności i zmniejszenie biurokracji. Wszystkie te czynniki kształtują poziom konkurencyjności międzynarodowej w wymiarze instytucjonalnym. Są one także kluczowym źródłem zdolności konkurencyjnej państwa na arenie ponadnarodowej. Celem przeprowadzonego badania była odpowiedź na pytanie: czy istnieje istotna statystycznie zależność między poziomem wykorzystania usług e-administracji w danym państwie a konkurencyjnością międzynarodową w wymiarze instytucjonalnym.

2. Rozwój i mierniki elektronicznej administracji

Jednym z najważniejszych skutków rozwoju społeczeństwa informacyjnego na świecie jest szeroko rozumiany postęp w zakresie wytwarzania i udostępniania informacji. Szczególnym rodzajem informacji jest informacja publiczna. Wskazuje się, że jest ona wynikiem relacji tworzących się między organizacjami publicznymi a pozostałymi uczestnikami rynku. Odbiorcami informacji publicznej są zarówno obywatele, przedsiębiorstwa, jak i wszystkie pozostałe podmioty publiczne i prywatne. Informacja publiczna to zbiór informacyjny mówiący o sprawach publicznych [Ustawa z 6 września 2001] i odnoszący się do reguł działania poszczególnych podmiotów w sferze społeczno-ekonomicznej państwa [Luterek 2010]. Wyróżnia się trzy podstawowe kierunki komunikowania informacji publicznej:

- do obywateli (*Government to Citizens, G2C*),
- do przedsiębiorstw (*Government to Business, G2B*),
- do innych podmiotów administracji publicznej (*Government to Government, G2G*).

Podział ten jest istotny z punktu widzenia procesu komunikowania informacji publicznej i jego informatyzacji. Rozwój społeczeństwa informacyjnego wpłynął na realizację idei elektronicznej administracji. E-administracja jest rozumiana jako zastosowanie technologii informacyjnych i komunikacyjnych (*Information and Communication Technology, ICT*) w procesie świadczenia usług publicznych. Proces ten ma na celu poprawę skuteczności menedżerskiej, promowania wartości demokratycznych oraz kreowania ram prawnych ułatwiających inicjatywy sprzyjające popra-

wie rozwoju społeczeństwa opartego na wiedzy [Gant 2008]. Oznacza to, że informatyzacja administracji publicznej służyć powinna ulepszeniu struktur całego państwa. Rozwój elektronicznej administracji jest dzielony na dwa podstawowe etapy [Sakowicz 2004]. Pierwszy z nich obejmuje informatyzację usług publicznych. Celem tego etapu jest zwiększanie sprawności administracji publicznej. Drugi etap wiązany jest z poprawą stanu demokracji w państwie, analizowanej w kontekście aktywności obywateli i ich partycypacji w procesach podejmowania decyzji. Z tego względu wdrażanie ICT w administracji może także wpływać na współczesne instytucje państwa [Sakowicz 2008]. Zmieniające się reguły i ład instytucjonalny są spowodowane przede wszystkim nowym sposobem tworzenia więzi między wszystkimi uczestnikami rynku.

Przeniesienie procesu świadczenia usług publicznych na platformy elektroniczne powoduje zwiększanie efektywności działania całego sektora publicznego i inne podejście do sfer, które dotąd określano jako nieefektywne. Wskazuje się trzy najważniejsze cele wynikające z informatyzacji administracji publicznej w państwach UE [Liikanen 2003]:

- otwarty i przejrzysty sektor publiczny, zapewniający dostępność wysokiej jakości usług publicznych i konsultacji elektronicznych, które wpływają na zaangażowanie obywateli i kontrolę procesu decyzyjnego;
- ukierunkowanie organizacji publicznych na ich główną misję – służbę obywatelom, realizowaną przez proces świadczenia spersonalizowanych usług oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu;
- produktywny sektor publiczny, którego funkcjonowanie przynosi maksymalną wartość z obsługi obywateli mierzoną w stosunku do wydatkowanych pieniędzy podatników.

Innymi słowy ważnym celem informatyzacji administracji jest sektor publiczny świadczący usługi dla obywateli, organizacji i przedsiębiorstw w sposób produktywny i efektywny [Stempnakowski 2007]. Cel ten jest zależny bezpośrednio od stopnia wdrożenia narzędzi ICT do procesu świadczenia usług publicznych. Usługi e-administracji są dzielone na takie, które mają charakter informacyjny, komunikacyjny i transakcyjny [Komisja Europejska 1999]. Rolą pierwszych jest udostępnianie informacji publicznej. Zadaniem usług komunikacyjnych jest uproszczanie dialogu między obywatelami i przedsiębiorstwami a organizacjami publicznymi. Pożądanym kierunkiem rozwoju e-administracji jest ciągle zwiększanie oferty usług publicznych o charakterze transakcyjnym. To pojęcie odnosi się do usług w pełni zintegrowanych, realizujących za pomocą narzędzi ICT zadania organizacji publicznych. Zgodnie z dyrektywami Komisji Europejskiej przyjmuje się, że państwa członkowskie Unii Europejskiej powinny oferować swoim obywatelom i przedsiębiorcom 20 podstawowych usług e-administracji [Wauters, Colclough 2006]. Wśród nich wskazuje się m.in.: ubezpieczenia społeczne dla osób fizycznych zatrudnionych przez pracodawcę, rozliczanie podatku dochodowego od osób prawnych i fizycznych, rozliczanie podatku VAT, proces rejestracji działalności gospodarczej, przekaza-

zywanie danych statystycznych do GUS, obsługę zamówień publicznych, pośrednictwo pracy, rejestrację samochodu, umówienie wizyty lekarskiej i in. Szczególnie istotną korzyścią wynikającą z wdrażania omawianych usług jest ograniczanie poziomu korupcji, zwiększanie przejrzystości, stopnia zaufania do administracji publicznej oraz zaangażowanie obywateli i przedsiębiorstw w proces decyzyjny [International Telecommunication Union 2009]. Elektroniczna administracja w krajach UE jest mierzona za pomocą wskaźników szacujących stopień wdrożenia i wykorzystania usług e-administracji w danym państwie. Ten drugi aspekt wyrażany jest przez procent przedsiębiorstw i procent obywateli danego kraju korzystających z usług e-administracji. Wychodząc z założenia, że jakość usług e-administracji powinna zwiększać wydajność i konkurencyjności sektora prywatnego, rozwój e-administracji powinien być rozpatrywany także w kontekście korzyści ekonomicznych znajdujących swoje odzwierciedlenie w poprawie konkurencyjności kraju na arenie międzynarodowej.

3. Wymiar instytucjonalny konkurencyjności międzynarodowej

W literaturze przedmiotu wyróżnia się wiele koncepcji i idei badawczych odnoszących się do problematyki konkurencyjności międzynarodowej. Sytuacja ta wynika przede wszystkim z różnego stopnia uszczegółowienia analiz ekonomicznych w zakresie poszukiwania czynników warunkujących konkurencyjność gospodarki. Teoria konkurencyjności międzynarodowej wyróżnia cztery kluczowe podejścia badawcze [Hatzichronoglou 1996]: techniczne, środowiskowe/systemowe, rozwój kapitału, eklektyczne. Każde z wymienionych ujęć wnosi inne aspekty, które powinny być uwzględniane w procesach mierzenia poziomu i oceny uwarunkowań sprzyjających poprawie zdolności konkurencyjnej państwa. Pierwsze podejście zakłada, że poziom ten zależy od przedsiębiorstw, które poprzez swoją działalność wypracowują techniczne umiejętności i organizacyjne struktury. Sposób ich funkcjonowania warunkuje konkurencyjność kraju. Drugie podejście także odnosi się do przedsiębiorstw, jednak skupia uwagę na ich otoczeniu. Bada się w nim jakość otoczenia organizacji, przede wszystkim poprzez ocenę jakości regulacji i ram prawnych oddziałujących na zjawisko konkurencji. Zgodnie z podejściem, nazywanym rozwój kapitału, analiza podlega zdolność sektora prywatnego do gromadzenia i rozwoju kapitału technologicznego oraz kapitału ludzkiego. W kontekście tego podejścia istotna jest również współcześnie innowacyjność badanej gospodarki. Wpływać ona może na efektywność technologiczną w świecie ewoluujących technologii [Fagerberg 1988]. Ostatnie podejście do konkurencyjności międzynarodowej wskazuje na problemy związane z eklektycznością i selektywnością teorii zjawiska konkurencji w odniesieniu do gospodarki. Główny problem stanowi badanie zdolności konkurencyjnej państwa i umiejscowienie go w pewnym okresie czasu.

Zdolność konkurencyjna kraju jest definiowana jako długookresowa możliwość gospodarki do tworzenia warunków pozwalających sprostać konkurencji na arenie

międzynarodowej [Misala 2002]. Zwykle wskazuje się, że czynniki determinujące konkurencyjność to [Radło 2008]: zasoby kapitału ludzkiego, zasoby kapitału, technologia, regulacje i instytucje. Wraz z rozwojem teorii konkurencyjności międzynarodowej zmieniało się również podejście do problematyki jej uwarunkowań. Współcześnie najistotniejszym aspektem badawczym w tym zakresie są szeroko rozumiane zasoby wykorzystywane przez daną gospodarkę, szczególnie te, które mają charakter mobilny. Często rozpatrywana jest kwestia efektywności procesu alokacji zasobów, a co za tym idzie: także jego produktywność oraz innowacyjność. Ważne jest także środowisko sprzyjające wykorzystywaniu zasobów, analizowane zwykle w odniesieniu do jakości instytucji formalnych i nieformalnych. Z tego względu płaszczyzna instytucjonalna jest wskazywana jako jedno z najważniejszych źródeł budowania zdolności konkurencyjnej państwa. Konkurencyjność międzynarodowa, określana również mianem instytucjonalnej, jest rozumiana jako proces, w czasie którego za przyczyną przemian wywołanych przez różne grupy interesu oraz wybranych strategii ukierunkowanych na kreowanie społeczno-gospodarczego sukcesu tworzone są regulacje gospodarcze [Borras, Seabrook 2015]. Jakość instytucji w państwie jest kreowana poprzez rozwój trzech kluczowych dziedzin: zarządzania publicznego, polityki gospodarczej i socjologii organizacji.

Konkurencyjność kraju w wymiarze instytucjonalnym jest odnoszona do dwóch wymiarów mikro- oraz makroekonomicznego [Dołęgowski 2002]. Płaszczyzna mikroekonomiczna dotyczy oddziaływania otoczenia instytucjonalnego na działalność podmiotów gospodarczych. Podstawową metodą konkurowania kraju w tym wymiarze jest dbałość o tworzenie i wzmocnianie instytucji, które będą powodowały obniżenie kosztów transakcyjnych ponoszonych przez przedsiębiorstwa. Wskazuje się, że istotne są także instytucje powstające w wewnętrznej strukturze przedsiębiorstwa. Instytucje tego typu regulują aspekty związane z etyką biznesu i kulturą organizacyjną.

Wymiar makroekonomiczny konkurencyjności instytucjonalnej dotyczy zjawiska konkurencji zachodzącego między państwami na płaszczyźnie ponadnarodowej. W efekcie rodzącego się na tej płaszczyźnie procesu gospodarki dokonują próby zdobycia – przy użyciu niemobilnych czynników produkcji – tych, które są mobilne [Dołęgowski 2000]. Z grupy zasobów o charakterze mobilnym największe znaczenie dla poprawy konkurencyjności międzynarodowej mają kapitał ludzki i technologia. Czynniki te bowiem wpływają na szacowany poziom produktywności i innowacyjności. Konkurencyjność międzynarodowa w wymiarze instytucjonalnym jest współcześnie analizowana także w kontekście polityki ekonomicznej państwa i w odniesieniu do funkcjonowania organizacji sektora publicznego. Podstawowym zadaniem tych organizacji jest dostarczanie usług publicznych. Z tego względu proces ich świadczenia może wpływać bezpośrednio na zdolność konkurencyjną kraju. Z założenia, konkurencyjność instytucjonalna ma swoje odzwierciedlenie w kompetencjach społeczeństwa do kreowania warunków sprzyjających pozyskiwaniu kapitału dla rozwoju gospodarczego. Przygotowanie i świadczenie szerokiej gamy usług

publicznych (m.in. edukacyjnych, opieki zdrowotnej i wspierających działalność gospodarczą podmiotów i wpływających na jakość życia obywateli) może stymulować poprawę jakości otoczenia instytucjonalnego [Bernard, Boucher 2007]. Ponadto proces świadczenia usług publicznych stanowi główny czynnik nieefektywności sektora publicznego. Z tego względu można przypuszczać, że rozwój oferty usług publicznych i modyfikacja procesu ich świadczenia może istotnie oddziaływać na zdolność konkurencyjną państwa w wymiarze instytucjonalnym.

4. Rozwój e-administracji a konkurencyjność międzynarodowa w wymiarze instytucjonalnym

Głównym celem przeprowadzonego badania była próba udzielenia odpowiedzi na pytanie: czy istnieje zależność między informatyzacją administracji publicznej a zdolnością konkurencyjną kraju w wymiarze instytucjonalnym? Do badania wybrano jeden z podstawowych mierników rozwoju elektronicznej administracji z bazy danych Eurostat – procent obywateli w przedziale wiekowym od 16. do 74. roku życia korzystających z usług e-administracji oraz wskaźniki świadczące o jakości instytucji publicznych. Dodatkowo w celach porównawczych do badania włączono również wskaźniki odnoszące się do poziomu produktywności i innowacyjności państwa. Założenie to wynikało z rozwoju teorii konkurencyjności i konstatacji mówiących o czynnikach mających współcześnie kluczowe znaczenie dla jej poziomu. Ostatecznie do badania wykorzystano wskaźniki zawarte w następujących opracowaniach:

- raportach na temat konkurencyjności globalnej publikowanych przez Światowe Forum Ekonomiczne pt. *Global Competitiveness Report*,
- raportach Międzynarodowego Instytutu Zarządzania w Lozannie pt. *World Competitiveness Yearbook*.

Wszystkie zebrane dane dotyczyły 24 państw Unii Europejskiej¹ w okresie od 2007 do 2012 r. Wskaźniki wybrane do badania wraz ze szczegółowym opisem przedstawiono w tabeli 1.

Na podstawie danych skonstruowano model liniowy, którego celem miało być wykazanie istotnych statystycznie zależności między wybranymi do badania zmiennymi. W tym celu zastosowano model regresji wielorakiej – GRM (*Graded Response Model*). Do wykonania modelu GRM wykorzystano metodę krokową oraz metodę wyboru optymalnego podzbioru zmiennych na podstawie układów jakościowych ANOVA. Proces eliminowania efektów zmiennych objaśniających oparto na selekcji statystyki F. Do weryfikacji modelu przyjęto wartość współczynnika determinacji

---

¹ Z wyłączeniem: Cypru, Łotwy, Malty, Chorwacji. Pierwsze trzy państwa odrzucono z badania z braku danych (nie są objęte badaniem dotyczącym konkurencyjności gospodarki w raportach *World Competitiveness Yearbook*). Z kolei Chorwacja w 2007 r. (początek badanego okresu) nie należała do Unii Europejskiej.

Tabela 1. Mierniki poziomu e-administracji i konkurencyjności międzynarodowej wykorzystane w badaniu

Wskaźnik	Wartość/ jednostka wskaźnika	Opis wskaźnika	Źródło
Obywatele korzystający z e-administracji	%	% obywateli korzystających z usług e-administracji w danym roku	Eurostat
Biurokracja	1-10	1 – biurokracja utrudnia działalność gospodarczą, 10 – biurokracja nie utrudnia działalności gospodarczej	World Competitiveness Yearbook, IMD
Korupcja	1-10	1 – korupcja istnieje, 10 – korupcja nie istnieje	jw.
Decyzje rządowe	1-10	1 – nie są efektywnie wdrażane/urzeczywistniane, 10 – są efektywnie wdrażane/urzeczywistniane	jw.
Przejrzystość	1-10	1 – administracja nie jest przejrzysta, 10 – administracja jest przejrzysta	jw.
Regulacje	1-10	1 – regulacje nie wspierają konkurencyjności, 10 – regulacje wspierają konkurencyjność	jw.
Produktywność zatrudnionych	\$	PKB przypadające na osobę zatrudnioną	jw.
Innowacje	1-7	innowacje rozumiane jako: źródło innowacyjności, jakość instytucji B+R, wydatki na działalność B+R, transfer wiedzy, zdolność administracji do popierania innowacji, patenty, gdzie 1 – niski poziom innowacji w kraju, 7 – wysoki poziom innowacji w kraju	Global Competitiveness Report, WEF
Instytucje	1-7	otoczenie instytucjonalne rozumiane jako prawne i administracyjne ramy, w których osoby, przedsiębiorstwa i rządy zdolne są do współtworzenia dochodu i bogactwa w gospodarce, 1 – niska jakość instytucji w kraju, 7 – wysoka jakość instytucji w kraju	jw.

Źródło: opracowanie własne.

– R^2 . Na podstawie charakteru zebranych danych skonstruowano model, w którym na zmienną objaśnianą wybrano wskaźnik mówiący o odsetku obywateli korzystających z usług e-administracji. Strukturę zależności między zmiennymi w modelu przedstawia tabela 2.

W tabeli 3 przedstawione zostały jednowymiarowe testy istotności dla zmiennej: obywatele korzystający z usług e-administracji, będące podsumowaniem przeprowadzonego badania z wykorzystaniem modelu regresji wielorakiej.

Wartość współczynnika determinacji R^2 dla powyższego modelu wyniosła $R^2 = 0,952802584186947$, co świadczy o bardzo wysokim stopniu dopasowania zmiennych w modelu. Uzyskany wynik wskazuje, że zmienna obywatele korzystający z usług e-administracji jest istotnie skorelowana ze zmiennymi: regulacje i innowacje, a także zależy od zmiennych kraj i rok. Po odrzuceniu tych dwóch ostatnich podsumowanie regresji wielorakiej w modelu kształtuje się następująco (zob. wyniki badania w tab. 4 i 5).

Tabela 2. Struktura zależności między zmiennymi w modelu GRM

Zmienna objaśniana	Zmienne objaśniające
% obywateli korzystających z usług e-administracji	Biurokracja Korupcja Decyzje rządowe Przejrzystość Regulacje Produktywność zatrudnionych Innowacje Instytucje

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 3. Podsumowanie regresji wielorakiej dla zmiennej: obywatele korzystający z usług e-administracji

Jednowymiarowe testy istotności dla zmiennej: obywatele korzystający z usług e-administracji Rozwiązanie metodą regresji krokowej postępującej Dekompozycja efektywnych hipotez					
	SS	Stopnie swobody	MS	F	<i>p</i>
Wyraz wolny	707,68	1	707,684	36,70945	0,000000
decyzje rządowe		0			
przejrzystość		0			
biurokracja		0			
korupcja		0			
regulacje	150,27	1	150,274	7,79511	0,006153
produktywność zatrudnionych		0			
innowacje	115,95	1	115,951	6,01469	0,015717
instytucje		0			
Kraj	10 838,04	23	471,219	24,44340	0,000000
Rok	5 561,09	5	1112,218	57,69370	0,000000
Kraj*Rok		0			
Błąd	2 178,41	113	19,278		

Źródło: opracowanie własne z wykorzystaniem programu *Statistica*.

Tabela 4. Statystyki podsumowujące dla modelu

Zmienna: obywatele korzystający z usług e-administracji	
	Wartość
R wielorakie	0,783152144
Wielorakie R ²	0,61332728
Skorygowane R ²	0,607842561
F (2,141)	111,824732
<i>p</i>	8,08573400E-30
Błąd standardowy estymacji	11,2505311

Źródło: opracowanie własne z wykorzystaniem programu *Statistica*.

Tabela 5. Podsumowanie regresji wielorakiej dla zmiennej: obywatele korzystający z usług e-administracji po odrzuceniu zmiennych niezależnych kraj i rok

Podsumowanie regresji zmiennej zależnej: obywatele korzystający z usług e-administracji							
	b*	Bł. std. - z b*	b	Bł. std. - z b	t(141)	p	N-ważnych
W. wolny			-28,7526	4,732188	-6,07596	0,000000	
Regulacje	0,239224	0,069613	3,4271	0,997282	3,43648	0,000775	144
Innowacje	0,604581	0,069613	12,9703	1,493429	8,68489	0,000000	144

Źródło: opracowanie własne z wykorzystaniem programu *Statistica*.

Odrzucenie zmiennych kraj i rok zmniejszyło stopień dopasowania zmiennych w modelu, jednocześnie utrzymując go nadal na wysokim poziomie. Z przeprowadzonej analizy można wnioskować, że w krajach UE w badanym okresie istniała istotna statystycznie zależność między odsetkiem obywateli korzystających z usług e-administracji a regulacjami wpływającymi na poziom konkurencyjności międzynarodowej oraz poziomem innowacyjności danego kraju.

5. Zakończenie

Proces wdrażania elektronicznej administracji stanowi jeden z priorytetowych kierunków rozwoju społeczeństwa informacyjnego w krajach Unii Europejskiej. Publikowane od lat dyrektywy Komisji Unii Europejskiej wskazują kluczowe aspekty informatyzacji administracji publicznej. Ponadto przyjęte strategie przeobrażania procesów świadczenia usług publicznych z wykorzystaniem narzędzi ICT przewidują szereg korzyści, które powinny być rezultatem toczącego się w tym zakresie procesu. Do najistotniejszych z nich należą wszelkie przemiany natury instytucjonalnej. Mają one swoje odzwierciedlenie w efektywności działania całego sektora publicznego, a zatem wpływają pośrednio na wszystkie podmioty prowadzące działalność gospodarczą, także na obywateli. Efektywność sektora publicznego jest ważną składową i czynnikiem determinującym poziom konkurencyjności międzynarodowej. W ujęciu dynamicznym warunkują także zdolność konkurencyjną danego kraju. Celem badania było podjęcie próby odpowiedzi na pytanie: czy istnieje istotna statystycznie zależność między poziomem wykorzystania usług e-administracji w danym państwie a konkurencyjnością międzynarodową w wymiarze instytucjonalnym? Skonstruowany model na podstawie danych z 24 państw UE za lata 2007-2012 dowiódł, że istnieje istotna statystycznie zależność między odsetkiem obywateli korzystających z usług e-administracji a regulacjami wpływającymi na poziom konkurencyjności międzynarodowej oraz poziomem innowacyjności danego kraju. Na podstawie modelu można stwierdzić, że proces informatyzacji usług świadczonych przez organizacje publiczne jest powiązany z jakością instytucji i innowacji w państwie. Tym samym elektroniczna administracja oddziałuje na konkurencyjność międzynarodową w wymiarze instytucjonalnym.

Literatura

- Bernard P., Boucher G., 2007, *Institutional competitiveness, social investments, and welfare regimes*, Regulation & Governance, vol. 1, is. 3, s. 214
- Borras S., Seabrook L., 2015, *Sources of National Institutional Competitiveness*, Oxford University Press, Oxford, s. 9-10.
- Dołęgowski T., 2000, *Konkurencyjność a procesy integracyjne w Europie*, Biblioteka Wiedzy Europejskiej, z. 13, Oficyna Wydawnicza SGH w Warszawie, Warszawa, s. 60.
- Dołęgowski T., 2002, *Konkurencyjność instytucjonalna i systemowa w warunkach gospodarki globalnej*, Oficyna Wydawnicza SGH w Warszawie, Warszawa, s. 92.
- Fagerberg J., 1988, *International Competitiveness*, The Economical Journal, no. 391, s. 355-374.
- Gant J.P., 2008, *Electronic Government for Developing Countries*, ITU Telecommunication Development Sector's ICT Applications and Cybersecurity Division, Geneva, s. 15-16.
- Hatzichronoglou T., 1996, *Globalisation and Competitiveness, Relevant Indicators*, OECD Science, Technology and Industry Working Papers, s. 20.
- International Telecommunication Union, 2009, *eGovernment ITU e-Government Implementation Toolkit, A Framework for e-Government Readiness and Action Priorities*, ITU, Geneva, s. 2.
- Komisja Europejska, 1999, *Public Sector Information: a Key Resource for Europe*, Green Paper on Public Sector Information in the Information Society, Luxemburg, s. 8.
- Liikainen E., 2003, *eGovernment for Europe's Public Services for the Future*, Inaugural Lecture of the 2003-2004 Academic Year, University of Catalunya, Barcelona, s. 6.
- Luterek M., 2010, *E-government*, Wydawnictwo Akademickie i Profesjonalne, Warszawa, s. 29.
- Misala J., 2002, *Mierniki konkurencyjności gospodarki: aspekty teoretyczne i wnioski dla Polski*, Zeszyty Naukowe Kolegium Gospodarki Światowej, Kolegium Gospodarki Światowej SGH, Warszawa, s. 11.
- Radło M., 2008, *Międzynarodowa konkurencyjność gospodarki. Uwagi na temat definicji, czynników i miar*, [w:] Bieńkowski W. (red.), *Czynniki i miary międzynarodowej konkurencyjności gospodarek w kontekście globalizacji – wstępne wyniki badań*, Prace i Materiały, nr 284, Instytut Gospodarki Światowej, Warszawa, s. 5.
- Sakowicz M., 2004, *The use of ICT in Polish local authorities: Improving the quality of local democracy and public services*, [w:] Löffler E., Vintar M. (red.), *Improving the quality of East and West European public services*, Ashgate, Bratislava, s. 195.
- Sakowicz M., 2008, *Zastosowanie nowych technologii informacyjno-komunikacyjnych w rządzeniu i zarządzaniu administracją publiczną*, [w:] Osiński J. (red.), *Administracja publiczna na progu XXI wieku. Wyzwania i oczekiwania*, Oficyna Wydawnicza SGH w Warszawie, Warszawa, s. 77.
- Stempnakowski Z., 2007, *Administracja elektroniczna*, [w:] Szewczyk A. (red.), *Spoleczeństwo informacyjne – problemy rozwoju*, Difin, Warszawa, s. 51.
- Ustawa z 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej, Dz.U. nr 112, poz. 1198 ze zm.
- Wauters P., Colclough G., 2006, *Online Availability of Public Services: How Is Europe Progressing?*, Capgemini, Consulting Technology Outsourcing, Brussels, s. 4.